

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

1986

ЧЫЛАДЫН
январь

28

вторник

№ 23 (13023)

1925 чылда
үндүлүттүгүн.
Өрттө 3 көрөөк.

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

ЧАРЫШ ТИЛЕКЧИЛЕРИНГЕ ДЕНЕЖИЦЕР!

СЭКП обкомунда, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде,
профобл чөвүлелде болгаш ВЛКСМ обкомунда

Районнарның, совхозтарның, бригадалар болгаш зvenoлар коллективтеринин 1985 чылда чер ажылының продуктуларын бүдүрер болгаш күрүнөгө садар талазы-биле социалисттик чарыжының түнелдеринин дугайында доктаалды СЭКП обкомунуң бюрору, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели, профобл чөвүлел болгаш ВЛКСМ обкому хулаапп алган.

Районнарның, совхозтарның, бригадаларың болгаш зvenoларын 1985 чылда чер ажылының продуктуларын бүдүрер болгаш күрүнөгө садар талазы-биле социалисттик чарыжының түнелдеринин дугайында доктаалды СЭКП обкомунуң бюрору, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели, профобл чөвүлел болгаш ВЛКСМ обкому хулаапп алган.

1985 чылда совхозтар 203,8 муң тонна тарваң ажал алган. Тараң культуларының дүжүдүн бедилер талазы-биле алган хулаапптарын 5 район, 36 ажил-агый күсөткен, 6 совхоз — картофель болгаш ногааларын дүжүдүн бедилер талазы-биле хулаапптарын күсөткен.

Күрүнөгө тараң, ногаалар садар планын республика күсөткен. Күрүнөгө тараң садарының планын күсөткен. Тараң, Каз-Хем районнар, «Тилелге», ССРЭ-ниң 50 чымы аттыг, «Ленинниң орду», «Коммунизмниң херел» совхозтарын коллективтер төлөтүп үлүш киргенер. «Мөрөн» совхозун чер ажил-агыйлар гектар бүдүрүлген 183 центнер тараң ажаап ал, ол талазы-биле план көз каранды-ла 577 тонна тараң күрүнөгө дужаган.

Совхозтарын бүдүрүлгө сал-бырларын аразында өң эки көргүзүп «К-Тей» совхозтуң хуу бригадалары (бригадир П. Ф. Языков) чедип алган. Ол бригадалар 2820 гектар тараң таразынын гектар бүдүрүлген 25,6 центнер тараң алган болгаш тараңын нити чымылазын талазы-биле планын 2,8 катап

ниң зона системаны оожум ажиллап, херүнү эрозиядан камгалап, тарыла элчештиргендерин исптеридер талазы-биле ажиллап кылдыган хемчеглерин долзу-биле ажиллап турар. Суттаттыг черлерин четпес ажиллап, органиктик чөмүшчилелерин шөлдерге эвэшти төл турар. Дыка хей совхозтар техно-логия чурумун каржызы-биле үрөп турар. Мал чөмүшкүзүр талазы-биле айтыр берге болуп артышкан.

1985 чылда чер ажылының продуктуларын бүдүрер болгаш күрүнөгө садар талазы-биле социалисттик чарыжының түнелдеринин дугайында доктаалды СЭКП обкомунуң бюрору, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели, профобл чөвүлел болгаш ВЛКСМ обкому хулаапп алган.

Совхозтарын 1985 чылда бүдүрүлгө сал-бырларын аразында социалисттик чарыжы.

тин тилекчилер кылдыр дараазында бригадалар болгаш зvenoлар дипломнар-биле шаңнаар болгаш 300-300 рубльдин акша шаңгалын тыгсыр.

«К-Тей» совхозтуң хуу бригадалары, «Кара-Хаак» совхозтуң нога зvenoлар, «Көд» ажил-агыйлар Дуржула станицанын картофель өстүрер бригадалары.

Карл Маркс аттыг совхозтуң мал чөмүшкүзүр талазы-биле зvenoлар, ССРЭ-ниң 50 чымы аттыг совхозтуң витаминниң ситген далазын белеткээр операторлар зvenoлар.

1986 чылда чымы-хуу ажиллап турарында тараң болгаш техниканы чогуур хуулаапп.

УКРАИН ССР. «Красноармейскмур-дм» бүдүрүлгө каттыжынының «Красноармейскмур-дм» шахтада Владимир Иванович Игнатенко бригадалык улуг чедикшигинерин чедип алган. Шахтерлер 1985 чылда миллион ажы тонна хөмүр-дашты казып тыгшканар. Дообаста мичаны бүдүрүлгө казып турар.

1985 чыл В. И. Игнатенко утундурбас чыл болгаш — анда Социалисттик Күш-ажылдың Маадары атты тегемки. Дагжылар СЭКП-ниң XXVII съездинин ажилыгын күтүпте чедир 1986 чылда ийи айымың алыны доолар болгаш овалдага кейи 60 муң тонна хөмүр-дашты казып шыктар-хөмүр.

ЧУРУКТА: Социалист Күш-ажылдың Маадары В. И. Игнатенко.

И. БУЯНЫЦ фотоу. СЭТА-ның фотохроникасы.

БҮГҮ АЖЫЛДЫҢ ШЫНАРЫН ЭКИЖИДЕР

Найысаладың партия организацыйлары, күш-ажылчы коллективтеринин СЭКП Программалык чарыжының, СЭКП Уставына эскерилелеринин, 1986 — 1990 чылдарда болгаш 2000 чылга чедир үдө ССРЭ-ниң эконоиминиң болгаш социал хажыжының Кол улаанышкыларын төлөткөндөрүн, ажил-херекти чогуур чыгалайык көрөт. Коммунисттик тургузуунуң сорулгалы хажыжыларын москвичлар ийи-биле чүдүлдүтүп көргөткөн. Кандыг чар сорулгалары олар шийткээр ужураг дээриниң дугайында бүтү талазын чулаа коорайын өтөт-сорулгалары.

XXVII конференцияда болган. Январ 25-те болгун ажилы Экижидер башкыны К. Языков — ажилы конференция уламчылап.

Делегатор эштер М. С. Горбачев, Г. А. Аляев, В. И. Воронин, Г. В. Гриняев, А. А. Громыко, Е. К. Лига, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Пономарев, С. Л. Соколов, Н. В. Талызин, Б. Н. Ельцин, Н. В. Зайков, М. В. Зинякин, Н. В. Капитонов, В. П. Никонов оларын димиттиг, тургуз-ледик адыш чыгашкыны-биле уламчылап.

Делегатор партияның МХК-ның өтөт илеткелди, СЭКП-ниң хоорай организацыйының ревизия комиссиязын өтөтүдү, партияның съезд мурунуң документалары чутаалайык көргөткөн. Найысаладың амыдыралының бүтү талазын партияның удурутуганы экижидерин эргежок чүдүлдүтүп дугайы олар чутаалайык. Бүдүрүлгениң болгаш нити-ла амыдыралының үчүстөк бүдүрүлгө улустун харыс-лазын бедилеринин, партия ТИ-ниң болгаш чыгашкыны шийткээр күсөткөн дөш контрольду күштелдеринин чүдүлдүтүп, айткан. Бүтү савалдар савгалар-чуруму, корум-чуруму, организацыйа чорукту илеткелди-биле быгылаарының, четпестер-биле демсаяжы-ниң бодалдары-биле долду-

ган болган. Конференцияда СЭКП хоорайнының болгаш райком-нарынның, улус депутаттарының Советтеринин, ведомстваларының болгаш албан черлеринин партия организацыйаларының ажил-чорудуганы сайырайткыларынча улаанган болгаш савалдарын улаанган. Экономиканың уламчылап кудурушкунуң, ортенин болгаш культураның хажыжының оруктары төлөткөн. Найысаладың күш-ажылчы коллективтеринге хамааты бедик илеткелдик чорукту, чогадыкты күш-ажылды, четпестерге эштеп чок чорукту, бүтү ча, мура-накчы чүдүлдери деткирин бейдалын тургузарының чүдүлдери коммунист онал-лап демдегелерин. Эконо-миктиг күтүп, өрткен чылдар иштинде чыгашкан бүтү үнөмгү чүдүлдери долду-биле ажиллап, ажилдыг органижирон хевирлеринде болган методикаларын шийткери-ли-биле хосталары — ту-туң чүдүлгө илеткелди.

Конференцияның хажыжы-чалары СЭКП МХК-ның болгаш ревизия комиссиязын илеткелдеринин талазы-биле, чурттуң эконоиминиң болгаш социал хажыжының кол улаанышкыларын төлөткөндөрүн дугайында илеткел талазы-биле революц-ларын чыгыш үнө-биле хулаапп алганын. Төлөткелдинин бүтү чүдүлгө чүдүлгө-ла мурунунда кижин, москвичлар-ның амыдыралын экижидер дугайында савыл чогаашкыны-биле долдуруш деп демдегелди. Бо беш чыл, дөш кол сорулгалар — бүдүрүлгениң дөштүгүн, бүтү ажилдыг шынары бедилер болур. Оң-биле дүштүр партия организацыйаларының организацыйа, масса-политик, идеолотуг ажил-чорудуганы экижидеринин оруктары делегатор толдарткан.

Москва хоорайны партия организацыйының удурутуганын, СЭКП-ниң XXVII съездинин делегаторын конференция сойган.

СЭКП МХК-ның ача болган пленуму партияның Москва хоорай комитетинин бирги секретарына СЭКП ТИ-ның секретары В. Н. Ельцинни сойган.

(СЭТА).

1985 чылдың түнелди-биле чер ажылының талазы-биле социалисттик чарышка эки түнелдерин чедип алган бригадаларның, зvenoларның КӨРГҮЗҮГҮЛЕРИ

(1-бригадиринин, алено удурутукчууун фамилиязы, ийициалдары; 2-совхозу; 3-тарын турар культуразы; 4-быгылаттыгаш шөдү (га-биле); 5-планнатыгаш дүжүт; 6-алдыгаш дүжүт; 7-нити чымылаңы планы (тонна); 8-херек кырында нити чымыла (тонна); 9-күсөткениң хууу).

1	2	3	4	5	6	7	8	9
ХОУВУ БРИГАДАЛАРЫ								
Иванов П. Ф.	«К-Тей»	Тараа	2820	9	25,6	2538	7220	284
Мунтуй К. С.	«Октябрь 30 чыл»	Тараа	1070	10,2	25,1	1090	2685	246
Дундуй В. П.	«Буржуа»	Тараа	2530	10,6	24,7	2582	6000	224
Дамдар Д. С.	«Тилелге»	Кызыл-тас	4750	11,7	24,3	5537	11543	203
НОГАА ЗВЕНОЛАРЫ								
Салчак А. Ч.	«Кара-Хаак»	Капуст	7	250	568	175	398	227
Гомматова С. Л.	«Улуг-Хая»	Капуст	7	221	347	154	243	158
Немова А. И.	«Кара-Хаак»	Капуст	8	150	291	120	233	194
КАРТОФЕЛЬ ӨСТҮРЕР БРИГАДАЛАР								
Роджик М. З.	Дуржула станица	Картофель	100	109	145	1096	1450	152
Кужмет З. С.	«Чыра-Важи»	Картофель	10	90	130	90	130	141
МАЛ ЧЕМИ БЕЛЕТКЭЭРИНИҢ ЗВЕНОЛАРЫ								
Ооржак М. Б.	Карл Маркс аттыг	Сило	—	—	—	1800	2856	159
Бочкарев Г. Е.	«Россия»	Сенаж	—	—	—	6900	10600	154
Кик-оол Л. К.	«Күш-ажылдыг хосту»	Сиген	—	—	—	3300	3551	117
АВМ ОПЕРАТОРЛАРЫНЫҢ ЗВЕНОЛАРЫ								
Гольцов А. В.	ССРЭ-ниң 50 чымы	Револуция	—	—	—	600	1200	200
Козлова Т. И.	«Революцияның чал-бымы»	—	—	—	—	380	545	143

КЫЗЫЛ ТУКТУ—ТИЛЕКЧИ КОЛЛЕКТИВКЕ

Он бирги беш чылдың доозукчу чымын эгезинде Кызыл тукут баранар садымның коллектив СЭКП-ниң XXVII съездинин төлөтүп уткуу талазы-биле эгезишкени үндүргөн. Чыл дүжүдүмдө шалыпчы ажилдарын, бар аргаларын болгаш курлавырларын долзу ажиллап тургаш, садымлашкын культу-разын бедилерин, оң уламчылдыг үрүмкөтөп садар бараан сарылгазын планын чымышкыны күт-сетпешкан, он бирги беш чылды чымышкы доозары, партияның чөлөгөгү съездинин төлөтүп уткуурун, ук коллектив хулаапптарын айткан.

Садымның коллектив савгалы савгалы ээ болган. Үрүмкөтөп садар бараан сарылгазын беш чыл планын 100 хуу, күш-ажылдыг бүдүрүлгүн 23 хуу өстүргөн, СЭКП обкомунуң, республиканың Министрлер Чөвүлелиниң, профобл чөвүлелин болгаш ВЛКСМ обкомунуң шилчир Кызыл тукут-биле шапталган. Ук шапталды тыгсырында тураскаткан бай-ырым хулаапп дүш болган.

Кызылда өөредилгө-бүдү-рүлгө комбинатында хулаапп ажалы. Улеттүр бараан-нарынның садымның бүдүрүлгелеринин коллективтеринин төлөткелчилер чымып келген.

Шилчир Кызыл тукут тыгсырында тураскаткан бай-ырым хулаапп садымның директору В. Т. Санчи ажил-каш, СЭКП Тыва обкомунун бирги секретары Г. Ч. Шир-шинге өсө берген.

Совет Эвилелиниң, өси иштинде бистин республика-ның ажилы чотуру СЭКП-ниң XXVII съездинин политиктиг, күш-ажылдыг, дүрүтүшкүнүн бейдалында уткуу турар—деп, Г. Ч. Шир-шин чутаалаан.—Ол өчүлдүг болушкунун эгезинде чедир ай бестин четпес үе артка. Бо төвүлдүг үе ийи бир бурду өрткен беш чылда канчаар ажилдаанын сай-чарып, чедип алганы бача чедир кылбанын чүдүлдүгүн ажилдап турар.

СЭКП ТИ-ның чарык (1985 ч.) Плануум партияның чыгыш шүтүмү тоолоткан, куртуң социал-демократик хажыжының дүңгө-дириниң орун айткан, со-

уламчылаан, СЭКП ТИ-ның, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, Тыва АССР-ниң эконоиминиң болгаш социал хажыжының улам ийи дүңгөдир талазы-биле хемчеглер дугайында болгаш РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң шалыгы нежелдеп дугайында доктаалды үнөткөн. Ук доктаалдарын бүгү чонга улам ханы тайыл-бырлаары эргежок чутула.

Бисте ам-даа чедир кылдымай турар чүдүлдер, ажилдагыны турар курлавырлар бар деп, ол чутаалаан. Ажил-агыйкы эвэс-чорукту болдурбас, савгалар чуруму болгаш корум-чуруму быгылаар талазы-биле кылдыр чүдүлдер ам-даа хей. Канитал тудулда өс-төстөр эвэш эвэс. Чамалык бүдүрүлгелер болгаш организацыйалар планын дээтала-ры күсөтпейн турар.

Бо чылдың эгезининде бээр барык бир ай чедип олар. Ам бүтү күштү план күсөткелдиге мөөнөзүр херек. Бо талазы-биле савгал бүдүрүлгелеринин ажил-агыйлары хей чүдүлдү кылдып эгезелди. Садымның ажилы нарын, берге, ынтаа-за-лаа ол хүндүлүг ажил. Ол мергезинде чолгар-ламыр болза эки, чүгө чорго савгалы кижин чонга бараан болуп турар болгай.

Чурттакчы чонкуң савгал хажыжыларын улам экижидериниң бистин материал-техниктиг баазаны ам-даа хажыжы чутула. Эрткен беш чылда кылган чүдүлдер эвэш эвэс. Бизинде-ла ам-даа савгал шилчирин немей тудар херек. Чамалык куду, «Детский мир», «Саян» үндүрмөгүн ала-

гыдары чутула. Баазаларда, оон туржук магистинерде бар билинар дедикерлерде чок болур та-ларгалар ам-даа бар. Ол ийишкис садымлашкыны нити культуразын бедилер херек. Ылангы хажыжы улустун хем ам-даа көңүл-дедир садары чутула, уру-ларга тааржыр баранчарын ассортиментиниче кызыгыт салаа чогуур.

Г. Ч. Ширшин өрткен чылдың база беш чылдың түнелди-биле шапталган коллективке СЭКП обкомунуң, республиканың Министрлер Чөвүлелиниң, профобл чөвүлелин болгаш ВЛКСМ обкомунуң шилчир Кызыл тукут байырыг бейдалга тыгшкан.

Ук савгалыг коллектив хоорайны болгаш Садым ма-гистинеринин бүдүрүлгелеринин аразында социалисттик чарышка база тилекчи болган. СЭКП Кызыл хоорай-нуң, улус депутаттарының хоорай Совединиң күсөткөмүн, ВЛКСМ хоорайны шилчир Кызыл тукут партия Кызыл хоорайны бирги секретары В. П. Санчи тыгшкан. Садым ийи-тертөзүмүң, курне садым-ның база хажыжылар хоорайны шилчир Кызыл тукут партия Кызыл хоорайны бирги секретары В. П. Санчи тыгшкан. Садым ийи-тертөзүмүң, курне садым-ның база хажыжылар хоорайны шилчир Кызыл тукут партия Кызыл хоорайны бирги секретары В. П. Санчи тыгшкан.

Ук хулаапп № 6 савгал кат-

О. ОХЕМЧИКТИҢ фотоу.

Кышталдашкын-шалыпчы фронт ТҮЛҮКТЭЭН

Харысалагым кампания — хой оолдашкыны бистин «Буржуа» совхозтуң малчыларын колданында массалык-биле эгезил. Ону организацыйа эрттир, малдык чаш төлү чидирг чокка камгалап алырчыне бүтү күштү мөөнөт турар.

Совхозтуң дирекциязы, партком, профобл комитет, хой-нитти организацыйалар организацыйа хемчеглерин ап чорудуп, контролду тургускан. Малчылар колданырчыне коллективтиг үнүшкүни кылдып, хой оолдашкыны үнөткө эргежок чутула дүз чедирин организацыйа. Савгалы-ларын хойжуларга айткан. Малчыларын олар чүтү болгаш мал чөмү-биле хажыжы экижидер талазы-биле айттыгыны совхозтуң дирекциязы, партком, кедө Советиң күсөткөм чутаалаан, ону организацыйа турар.

Совхозтуң дуржулгалыг хойжуу С. С. Монгуштуң колданында хой оолдашкыны кылды тудук. Ында төртүр 400 ажыг хойнуң чартык кези оолдашкы, чаш хураган-нар ооча-кылды корутуп турар. Малчының колданында бейдал хураганга, бүтү чүтү-

С. САРЫГ, совхозта профобл комитетинин дарзаны, Кара-Хем район.

мөөн. Чамдык аш-чеч-
гаш үлөтүрү барынан
гүш түрүр негедде чур-
алези элй районжыналды
дуу-бияе халкыртнмнмн
рар.

Аргалаашкыгга болдуга
котолжыге дудр демисе
тагыла-бияе хемегергиле
рудуп турар. Иш-дека
вазиртү суксунар на-
ош мурунла чылаын ол-
ошине дельнзгге 25 ху,
га айжаан садылгап т-
маганынерин шшш — 2
тага кыдырмалга.

Чурмнмн чонга аш-
рал аш-дуушын чедире-
хемжолд 6.1 ху аскен, т-
кусуштетинге. Келсе ер-
ол талаш-бияе немелде а-
де 6.5 ху аш талаш-е

гениден кул болган. А
дирлар ачм-дузалин не
будурунгер болган не
залилар чуртакты чо
хергелени хандырып ш
вайи турар; шынарны
гаш жуусаларыны тал
биле ажилдарны куусан
де чештер бар болуп жу
Ажилдагы дестартиң ба
ле утер дестартиң ба
сезм-биле ниети ш
113 миллион дорбе
метр 2 миллион
гайидакы кылдынган
жишарны туткан, оо
тике кезде черлерге 1
миллион дорбенин
шолдуг бажиынарны ту
10 миллион кизи чурт
байдалы кижиди ага
Лазурин агаарин, оу
лавырлармы кемталары
тер шолдери, арга-ий
лактары кештүг ажилга
ийи база кемталары
черлик даярг амыла
бава биле аймаан есту
көмүдериин талын-
хемчелерин чорудуп тур

Нияти билиг болган ш
фессия шлоказиянын рефор
ени талжик чок боттанды
турар, Кол-кол эртемтер
лазым-биле күштүг болу

дар программаларын б
жаз өөрчөлдө жомоктары
айрагылажып турат.
режиссерлери күш-ажал
чаңчыгытып кичи-д
профессияга ут-тиг
көзгө, өөрчөлдө
гажыга компьютер т
аныштыгыны алыр
дзын.

Өөрчөлдөтүүнүн азын-с
хейрлеринде 108 мил
ажык кичи хаара түтүтү
1985 жылда 11 мил
специалисттерин, он ишт
дөдө эртемени 0,9 мил
болгон ортук тусай бил
лит 1,2 миллион специ
терин бөлөткүз.

Эрткен чыдаң төңгөт
долу дөдө болгон орту
чеде болгон долу эс)
литиг 161 миллион ки
турган. Ажылдап турар ч
такты чоңун ортуга
көргүзү 88 хуу болган.

Чурттакты чоңун ме
дина хандырылган сай
раңгайжын. Күш-күзү
болгон спорт улам ынай
жын.

Совет Эмгекчилерин чурт
чы чоңунун саны 1986 ч
дын январьнан 1-де 27
миллион кичи болган.

* * *

Эрткен чылын он бирге 6
чыл планы доозулаган. 1986
1985 чылдарда СЭКП-н
XXVI съездинин шийге-
лерин кууседиринч чоруд-
газмага совет кижжээр
чагай амьдырлаган кесту-
ринге, экономиканын бу-
зылдарын естуринге
укут базын кылдыган. 1986
чылдын аягына айта беш
чыл байытай чызылган
парты кууседирин хандыр-
лын, куртун социал-эко-
миктик жогжуудаган туру-
ларын талаан-биле исле-
ди кижжыл кун-жыл
коллективтер калбартын
руда берген.

(СЭТА)

баалан каар. Соң херес-
хемчээр прибору чымпы-
чак дента-биле быжыт-
каар. Кичкинчи ажил тым-
рынга ол прибор патини-
най, чүрөктүн жымжык-
таалмак контролалаан гү-
чүрүк шыганаарынын ба-
гелер берген үчүндө ол п-
дуатүрүнүн жогундагы ме-
дээр.

ЧҮРҮКТА: кардио-
метрун чогадышчылар
(Соолгай тааламдык) — «
тегсиз» бтүдүргө кат-
жымжыкшынын тускай ко-
нструктор-техниктег бюрозун
сектор начальниги Л.
Вакхеров, кардиология
тем-инициал институтун
директору, БССР-ни
ини корреспондент сек-
тор, профессор Г. И. Сяп-
ков, кидис эргекчи В.
Якубович, лаборатория э-
ргекчи Л. Г. Никитин ол.

А. СЕПОВ болгом
ВИТЧЕНКОНҮН фотозу.

СЭТА-ның фотохроника

Республиканың районна-
рында болгон Кызыл хоорай-
да уран чүүл коллентивтери
партиянын XXVII съездинде
алдар болуурган уран чүүл
көргүзүлгөн концерттерин-

БИЧИИЛЕРГЕ БЕЛЕК

Хоочун шүлүкчү Юрий Шойдакович Кюнегеш бичи-
комчуларга «Койгуна»
деп номун баралтаган.
Кескү чараш оор-хейир-
лер-биле хаажылаттыган
чаа номда утка-шынары ки-
жиздигелиг, мээ-мерделеге
дөштөгү, угаан-сарым кире-
ринге дуулаар белек ий-
лиг шүлүктөр кирген, малай-
га «Коммунист партияга
шыкчы бис», «Мээ-шери-
м», «Гарининиң хулу-
турт», «Краснополчулар»,
«Ажыл», «Дирлиген даш»,
«Алтикең чагазы», «Арга
ниңгеге», «Беш алышкы»,
«Анымың портфели» болгон
еске-даа тыямал чурумал-
дардык шүлүктөр ханы уга-

ге кирип, белектелип улам
күштөлдүрүп турар. Партий-
ни улуу шуулганга алдар бол-
дурун конценттерин белек-
теш, тус-тус чеолерин
ажыл-ишчилеринге бараалга-

Ном болгон номчукчу

Азы:
...Олар шүптү: алымдуу
Кезе көргөн —
чалданмаанар.
Олар шүптү: өөрүшкө
Кезе көргөн — идегээр...
Кизи — бойдустан телу,
оң-биле кижиниң хини ту-
душ, ыччанга төрөн бой-
душту камгалап хумагалары
— хамааты бүтүрүн белек
хүмалган дээрин автор
«Койгуна», «Экиме», «Хө-
рук», «Торга», «Хек», «Эир»,
«Дуруулар», «Хараачы»,
«Козгалыг чумалар»,
«Дун куштары» болгон эске-
даа дириг амытанар дуга-
йында чечен-мерген деңгел-
те шүлүктөрине көргүскөн.
А «Теве биле Кусе» деп

Чурттар аразының харылзаалары ДАШТЫКЫ СТУДЕНТИЛЕР ОРУС ДЫЛ ОЛИМПИАДАЗЫНДА

Совет дэди өөредилге чер-
леринде өөренип турар даш-
тык студенттерин орус
дылга V Бүгү-эвиле олим-
пиадазына келир уениң жур-
нализы, 23 харлыг кыр
Франко Георгис Костас «и-
лэн, Халгүт, башка бол оон
ийи хуң үрүтүлгөн куже,
кышкыңың түнел жоргал,
дээрларым чезиле болгучу
башка чуталары-биче чил-
де демселенип дүшкүрүлүп
үрүтүлүп болдыр, чүлө
Олимпиадазың жоризиниң,
парлаатканың болгон аал-
чыларын эвес, а удуула-
ныкчылары—эстериниң хы-
лымчылыг чаалап ап шы-
даан.

Бирөөн-ке 4 кизи состав-
тыг 11 регионнарын коман-
далары Москва болгон
Олимпиадазың түштүк түнел
эчкелде «боттарың» рес-
публикаларың өөредилге
чаралары таллоозор өрчүн
чаалап алганар. Институт-
тарың болгон университет-
териниң деңгелинде өрчүн
бирги эчкелге хей-хей муң
даштык студенттер кириш-
кен. Оң тилекчилер аны
лиденттери илереткен ий-
ги — республика чезгелге
эчкелге киришкенер. Ын-
чанга Москвага Азияны,
Африканы, Европаны бол-
гон Латин Американы чө-
би дөрт чурттардан 44 сту-
дент чегелге келген.

Оларын белектелип
деңгелде кайтамчы — деп,
Олимпиадазың жори дара-
гы, Патрис Лумумба аттыг
Уластарың найырамы ук-
верситетиниң башкысы, даш
эртемнериниң доцентин Га-
лия Жидкова чуталган ту-
рар. — Студенттер чүлө
орус дылы эки билер эвес,
а совет амыралдык, төртүн
кочур эки билер, чезең
гаалды ханы сайгарыл шы-

даар, эртем болгон текир-
ниң аны-бүрү айтырталып,
биле таныштыр. А биче-
ооларың мергежал айдан-
улагыңыңкынарың кылаар
биче-даа тингелде кылган
бис. Келир уениң даш эртем-
деңгелге, эчкелге, кижиз-
ринге болгон туугулууга-
да бир дөмөй негизделер
салдыган турган.

Ынчалза-да шүптү маргыш-
канын орус дылды болу-
нуң төрөн чуртунга-ла өө-
рин турганар болгон оң-би-
ле совет дэди өөредилге че-
риниң белектелип сал-гыча
эки баштай танышканыр деп
ийи бөлүккө чарган.

Тилекчилерини медал-
дары база ол буугар үч-
түнгөн — башкы бүтүрүлө
боттарыңың.

Харьковтун инженер тууг-
институтун студентти, аял-
Славомир Зелинский
Олимпиадага Украинаның
Олимпиадазың төлөлдө келет.
Ол орус дылды шкөлгө
өөренип эгелөө. Школа-ыла-
рың орус дылга бүтү-лөтүлө
конкуртууга чангыс эвес
удаз киришкен. Ол болу-
нуң бөлүгүне тилекчи болган.
Араб дыл талзы-биле келир
уениң специализы, ам Тен-
кент университетиниң студент-
тиз Болгария чурттуг Чы-
гана Райчнова ийги черин
эзгелөө.

Абиссин нацияның үд-
лети оор-шырайы огаан
дэди, кара кештиг кыял
оол бистин чуртууга Эфи-
опиядан келген, Хуссейн Му-
хаммед Али — келир чечен
аргоному. Чуртталганың хей-
ясы адирларынга оң ханч-
билерли бол келүүсү анык
кижиниң өрүндүрүлгөн дел-
гемин магадарыңча албадат
турар. Олимпиадага Хуссейн
Москвазың командалык даш
киришкен болгон чүлө ту-

гааны оон эгелээниис Фран-
гос Костаска мурадың, хуу-
да ийги черин эзгелөө.

Уластарың найырамы ук-
верситетиниң каналарыга эр-
тирген түнел эчкелге кир-
ген эске-даа кижизикчилер
белектелип белек эчкел-
ли демделеп болуу. Ол Ми-
ли болгон Конгодан, ГДР
болгон Кубадан, Вьетнам
болгон Индиядан, Сирия бол-
гон Ливандан, Иордания бол-
гон Салвадордан келген
студенттер-дир. Олимпиада-
зың деңгелин тодоргалы-
биле көргүзүп турган чүлө чан-
гыс чижеткен кирип кыялы.
...Сөөлүг азе-биле шы-
да эртин турган аудитория-
ның халгичак эженин ий-
лидан, эстерин чезгелге
уадыр адыр дээрден башка,
Волга уулуң чуртталгыла-
рыңа хамаарышы деп аял-
галыг орус чутал дашкы-
турган. Кыштын түнү аны-
нарга Саратовтан азы Пен-
задан келген кизи болуу деп.
Бир бөлүктөн эске бөлүккө
аудиторияларын сатканын
эвес мен бе деп-даа болду.

А кирип келген, бажының
дугуу эидерки чиге чанч-
гаштар кылдыр айтылган ө-
лгөн, дөртөгөр эрчиге чан-
чар негр уругу кыял
каш, кайгаарыны кыял
дээр. Ол чүгү кижизикте
Чер кыялың тайбынын чуту-
луң дугайында хуңмү-
бүшан, баа хангит өгөн
ларан, жориге чуталган ту-
ду... Мозамбиктен келген уру-
у — Косса Тероза Готевел
«Орус дылга ынакшы даш-
баа», «Волуун профессиона-
га ынакшы даш» деп Олим-
пиадазың ийи тускы ий-
лидан чуталган. Косса Те-
розанын күртүе уамер-
сидегиле өөренип турган
болгон математика башкы-
га.

Валерия ПРУТ.
(ПМА).

Редакторун ораакчымы К. К. САТ.

ЯНВАРЬ
28. Вторник

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.45 — «Эртем
неделяда спорт. 9.05 — «Те-
рат болгон үе». «Маяковский
аттыг театрга элэн каш ий-
терик». 10.30 — «Хөдөлүш-
канын дайыч про-
граммалар». Док. фильм. 10.50
— «Мээ-шери». 11.05 — «Эл
кегел». Док. телефильм. 11.15
— «М. Е. Салтыков-Шедрин
аттыг театр». 1-ги дашкыла-
га. 16.15 — «Электроника
болгон бис». 16.45 — «Ху-
лүмүрү» хореография аны-
самблениң концерти. 17.15 —
«Ажыл» Бо Везула чуталган
тур». Док. фильм. 18.10 —
Ядролук чепсиз хор-
дулар. СССР-иниң МЭА-ны
академиги Г. И. Сидерен-
биле беске. 18.25 — «Эртем
неделяда спорт. 18.45 — «Бүгүн
делегейде. 19.05 — СЭКП-иниң
XXVII съездинде уткутур.
Калас СССР-иниң телевиде-
нияның программалары. 21.00 —
«Уе». 21.35 — «Эртем өнүк-
чү». Уран-чечен телефильм. 2-ги
сериясы. 22.55 — «Федор Кар-
жавиниң амыралы болгон
ажыл-херектери». Эртем-
тайыбырлыг фильм. 23.15 —
23.35 — «Бүгүн делегейде.

ИЙГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Эртем гимнасти-
ка. 8.15 — «Ийи үнө мр». Док.
телефильм. 8.45, 9.40 — «То-
гу. 5-клас. Азияның сел-
гүтүшканы. 9.10 — 12.30 —
Фигурул даш. 10.05 — КИТУ
сургууларын. Эстетиктиг
кижизикте. Кич-ажылда
эстетиктиг эге. 10.35, 11.40 —
Совет куруениң үлдизиниң
болгон эрге. 8-клас. СССР-
де күрүне эрге-агарырганын
органары. 11.05 — Эртем
болгон амырал. 12.10 —
Бойдуз эртем. 2-клас. Чар-
да истер. 13.00 — Урал тоолу.
П. П. Бажовтун амыралы
аңының дугайында. 13.55 —
Айтерип уран чүтү. Мос-
кваның үлдизиниң уран чүтү
театрының сүдья-школазы.
га аныкы айтырлары белек-
теп турганын дугайында. 15.15 —
15.20 — «Медээлер. 18.00 —
Медээлер.

КЫЗЫЛДАН

18.15 — Док. фильм. 18.35 —
«Партия атайында эске».
СЭКП-иниң XXVII съездинде

тураскааткан поэзияны теле-
фестивалы. 19.15 — Уругларга
фильм. 19.20 — Телемдээр.
19.30 — «Азия төү». Медээ-
лер. 19.55 — Чарлаалар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчыгыг уду-
нар. чаштар». «Хөкөк ишти-
де пар огу». Мультифильм.
20.15 — Ритмичин гимнасти-
ка. 20.45 — «Бир эвес кадык
болуусуна». 21.00 — «Уе». 21.35 —
«Уган чүлдүр мастер-
тер». СССР-иниң улустун
аттыг М. Парев. 22.45 —
«Устугу Довла». Док. теле-
фильм. баштайгы көргү-
зү. 23.00 — 00.30 — Вакет-
бол. Кубоктар элдикчилер-
иниң кубугу. ЦСКА — «Стел
Франс» (Франция).

29. СРЕДА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.45 — «Ха-
рымылар, гористер». 9.15 —
«Аян-чорукчулар клубу». 10.15 —
Тюбияның аныктар шы-
лериниң 2-ги бүтү-эвиле фес-
тивалы. 11.05 — 11.10 — Ме-
дээлер. 14.30 — Медээлер.
14.50 — «Москва болгон моск-
вичлар». Док. телефильм.
15.50 — «М. Е. Салтыков-
Шедриниң театры». 2-ги
ламчылыга. 16.30 — Бистин
корреспонденттериниң чуту-
галары. 17.00 — «Беседалар».
Улаз музыкалың ансамбл-
ның оюн көргүзү. 17.15 —
Волгоград областың Жир-
новск районунуң Киров ат-
тыг союзунуң директору.
СЭКП-иниң XXVII съезди-
ниң делегаты Н. И. Жалков-
ниң дугайында очерк. 17.30 —
Халгүт старттар. 18.15 —
«Салгын сас-керткен ийи».
«Шияттилериниң эшпиги».
18.45 — «Бүгүн делегейде».
19.00 — С. Рахманиновтун
романстары. 19.20 — «Де-
гей болгон аныктар». 20.10 —
Фигурул чутулашкыча
Европаның чемпиондалы. Эжш
чутулашкыч. Хостуг про-
граммалар. Даниядан ламчы-
лыга. 21.00 — «Уе». 21.35 —
«Эртем өнүкчү». Уган че-
чен телефильм. 3-кү сериясы.
23.00 — Э. Москвитина (ар-
фа) ойнаар. Фильм-концерт.
23.15 — 23.35 — «Бүгүн деле-
гейде.

ИЙГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — Эртем гимнасти-
ка. 8.15 — Док. фильм. 8.35;
9.35 — Информатиканы бол-
гон санала техникалың
чизилгелери. 9-клас. 9.05;
12.30 — Немед даш. 10.05 —
КИТУ сургууларын. Ас-
рономия. Сылдыз дээр. 10.35;
11.40 — Нияти биологич. 9-
клас. Олошпаның алашын
кыны болуу организмге ал-
гейиниң системасы. 11.05 —
«Водуун — нарын шынар».
Ада-илерге тележурнал. 12.10 —
Ботаника. 6-клас. Унүш-

териниң көгүлдөдү. 13.00 —
Эстетиктиг кижизикте.
Кич-ажылда эстетиктиг эге.
13.30 — Р. Берис. Амы-
ралың болгон чогаалчы
ажылының арыныр. 14.30 —
Өт-бүлө амыралың-
ның этикамы болгон психо-
логиясы. 15.00 — 15.05 — Ме-
дээлер. 18.00 — Медээлер.

КЫЗЫЛДАН

18.15 — «Съездиз мч-
лион белек». Кызылдан 3
болгон 4 дугуар школазы-
ның пионер отрядтарының
телевидениеге конкурсу-
чаны. 19.15 — Делегей бйга-
лымын дугайында белек.
19.25 — Телемдээр. 19.75 —
«Азия төү». Программалар:
«Коммунист болгон үе».
«Тыва даг-дугу» комбинит-
тарынтыркычкан,
«СЭКП-иниң XXVII съезди-
ниң делегаты Ч. Х. Шейден-
дугайында очерк. Медээлер.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчыгыг уду-
нар. чаштар». «Леон диги».
Мультифильм. 20.15 — «Ми-
хал Светлов-биле ужура-
шышкыны». Док. телефильм.
20.45 — Улустун аялгалары.
21.00 — «Уе». 21.35 — Хо-
стуг хурхине чурттар азы-
ның ужурашышкыны. СЭР-
иниң шилдик командалы
АКШ-тын шилдик коман-
далы. Кишетен ламчылыга.
22.20 — А. Глазунов. Леп-
тик поэма. 22.30 — 00.50 —
Хоккейге СССР-иниң чемпио-
нады. «Торпедо» (Горный) —
ЦСКА.

30. ЧЕТВЕРГ

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.45 — «Де-
гей болгон аныктар». 9.20 —
«Штраустун музыкасы». Ле-
нинградтан ламчылыга.
10.00 — «Билдиниң даа бол-
за, элденгит». 11.05 — 11.10 —
Медээлер. 14.30 — Медээлер.
14.50 — «Көздөңиң горизон-
тулары». Док. телефильм.
«Бо черге ынак мен». «Амы
уениң сууру кандыг болуру».
«Улам бай болуу». 15.55 —
«Ромэн Роллан. Сактым-
кынарында». 16.50 — Беле-
русияның Куруениң үгегер-
лиг улустун ийги мого-
лын концерт. 17.30 — «Ам-
гы делегей болгон ажычыл
шимчээшканы». 18.00 — «Он
алды харлыг болгон оон улуг
назы». 18.45 — «Бүгүн деле-
гейде. 19.00 — «Четелстер-
биле эштепес». «Ол черинге
пийитирээр» деп бөлүктөш.
19.50 — Бокса чуртталга ар-
зының ужурашышкыны.
СССР-иниң шилдик коман-
далы — АКШ-тын шилдик
командалы. Ленинградта
ламчылыга. 21.00 — «Уе».
21.35 — «Совет уран чүтүлү-
арынары». Он сериятк те-
лефильм. Литература болгон

басияда бардам төвени хейизг
күске мөөрейге канчаар аш-
канын сонураткан, оң сур-
галы — бардам чорук бакка
сугар, улуг аас кажан-да
этпезинге өөредип турар. Оон
ыйи шүлүкчү «Сегиржил
алышкыны» деп үкен сес-
строфалыг (улуг хемчээлди)
шүлүгүн көргүш чон чүрө-
тиг, эрес-дизим ийи кадарчы-
зынга тураскааткан.

Дуржулгалыг шүлүкчү

«Койгуна» деп чаа но-
мун анык чурукчу Ш. Д.
Куулар уткагына таарым-
тыр кластап чуралган.

С. САНДЮ.

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — Эртем гимнасти-
ка. 8.15 — «Ургүлү эгел-
ден эгелер». Док. фильм. 8.35;
9.35 — Н. А. Некрасов. «Ки-
рер эжик аныкта болушкы-
ны». 7-клас. 9.05; 13.00 —
Испан дыл. 10.05 — КИТУ
сургууларын. А. А. Влоск —
«Он ийи». 10.35; 11.40 —
Физика. 9-клас. Электроды.
11.05 — Аванисин школазы.
12.10 — Музыка. 4-клас.
А. П. Бородиниң чогаалы.
чы амыралында мазалары-
ның оор-хейирлери. 12.40 —
Бойдуз эртем. 3-клас. Ар-
га-арыг куржанын бойдуу.
13.30 — «Өскөлдөңиң ар-
зына болуучу, боттарың
арзына эске». Уран-чечен
фильм. 15.05 — 15.10 — Ме-
дээлер. 18.00 — Медээлер.

КЫЗЫЛДАН

18.20 — «Сонураткан».
Хостуг шакты канчал үнел-
ген, анык болгон өөренип аты-
ры. 18.45 — «Анык ажи-
мын чутуу». Кич-ажыл-
дың жоочулары-биле дара-
ныла фабрикалың анык-
тарының ужурашышкыны.
19.25 — Телемдээр. 19.35 —
«Азия төү». Медээлер.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчыгыг уду-
нар. чаштар». «Леон диги».
Мультифильм. 20.15 — Рит-
мичин гимнастика. 20.50 — «Ай-
турбиналыңың энергиясы».
Эртем-тайыбырлыг фильм.
21.00 — «Уе». 21.35 — 23.20 —
«Кым-даа өлүгүн күзөөн».
Уран-чечен фильм.

дамчылыга. 19.45 — «Дем
хаттыжылгасы». Тележурнал.
20.15 — Фигурул чуту-
лашкыча Европаның че-
мпиинады. Хероженер. Хо-
стуг программа. Даниядан
ламчылыга. 21.00 — «Уе».
21.35 — «Халгүт оолдар».
22.45 — «Бүгүн делегейде».
23.00 — 23.35 — «Теленөрү-
чүлөңиң спутниги».

ИЙГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — Эртем гимнасти-
ка. 8.15 — «Камени-Подоль-
ский». Док. телефильм. 8.35;
9.35 — География. 8-клас.
Төп район. 9.05; 13.45 — Ан-
гли дыл. 10.05 — КИТУ
сургууларын. Нияти биоло-
гы амыралында мазалары-
ның оор-хейирлери. 12.40 —
Бойдуз эртем. 3-клас. Ар-
га-арыг куржанын бойдуу.
13.30 — «Өскөлдөңиң ар-
зына болуучу, боттарың
арзына эске». Уран-чечен
фильм. 15.05 — 15.10 — Ме-
дээлер. 18.00 — Медээлер.

КЫЗЫЛДАН

18.20 — «Сонураткан».
Хостуг шакты канчал үнел-
ген, анык болгон өөренип аты-
ры. 18.45 — «Анык ажи-
мын чутуу». Кич-ажыл-
дың жоочулары-биле дара-
ныла фабрикалың анык-
тарының ужурашышкыны.
19.25 — Телемдээр. 19.35 —
«Азия төү». Медээлер.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчыгыг уду-
нар. чаштар». «Леон диги».
Мультифильм. 20.15 — Рит-
мичин гимнастика. 20.50 — «Ай-
турбиналыңың энергиясы».
Эртем-тайыбырлыг фильм.
21.00 — «Уе». 21.35 — 23.20 —
«Кым-даа өлүгүн күзөөн».
Уран-чечен фильм.

КЫЗЫЛДАН

18.15 — Док. фильм. 18.35 —
«Бистин аалчыларысы».
Дамчылыга Хависияны
литературың болгон уран
чүтүлүп төлөкчелериниң кир-
жир. 19.05 — СЭКП-иниң
XXVII съездиниң делегаты.
«Идегей». СЭКП-иниң
XXVII съездиниң делегаты.
Эртем районун «Чаа орук»
совхозунун директору Д. В.
Чопурун дугайында кино-
очерк. 19.20 — Телемдээр-
лер. 19.30 — «Азия төү».
Медээлер. 19.55 — Чарлаалар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчыгыг уду-
нар. чаштар». «Крижмилек
болгон Вахмурка». Мульти-
фильм. 20.15 — «Тууду бол-
гон архитектура». Киножур-
нал. 20.25 — «Мурнуу Аф-
рика: хосталганың судалы».
Телеочерк. 21.00 — «Уе».
21.35 — 23.35 — Делегейиниң
музыка культуразының ар-
нызында. Вурунгу орус му-
зыка. Д. Бортнянский опера-
сы. «Алида».

ФЕВРАЛЬ

1. СУББОТА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.45 — «Те-
берда. Камгалаалдык чер-
тер». Эртем-тайыбырлыг фильм.
9.05 — «Бөдүтү — нарын
шынар». Ада-илерге теле-
журнал. 9.35 — АВБД-жи-
теш. 10.05 — «Каданшыл».
10.50 — «Ийирбелечек тап-
чы-сам». Венгриядан ламчы-
лыга. 11.20 — «Канчаар
дышканын турар бис». Сөө-
лдөңиң ламчылыга. 12.05 —
Ю. Антонов мрлар. Тал-
линден ламчылыга. 12.30 —
«Москвичка». Тележурнал. 13.40 —